

**بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۶):
حوزه رسانه و ارتباطات جمعی
(صدا و سیما، خبرگزاری جمهوری اسلامی، شورای نظارت و ...)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۷۲۹

کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۶): حوزه رسانه و ارتباطات جمعی (صدا و سیما، خبرگزاری جمهوری اسلامی، شورای نظارت و ...)

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه رسانه، ارتباطات جمعی و فضای مجازی)

تهیه و تدوین کنندگان: عبدالرحیم قاسمی نژاد، آرین ابراهیمی نژاد

همکار: اکرم آقامحمدی

اظهار نظر کنندگان: مهدی بهرامی حسن آبادی، محمدحسین معماریان، سید محمدحسین خلیلی

ناظران علمی: سیدعلی محسنیان، موسی بیات

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

۲. رسانه

۳. صدا و سیما

۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی

۵. خبرگزاری دانشجویان ایران

۶. خبرگزاری خانه ملت

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	خلاصه مدیریتی
۳	مقدمه
۴	بخش اول- اعتبارات پیش‌بینی شده در فصل رسانه
۷	بخش دوم- وضعیت اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه
۷-۱	۲-۱. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (فصل رسانه، احکام متفرقه و درآمدها)
۹	۲-۲. شورای نظارت بر صدا و سیما
۱۰	۲-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)
۱۱	۲-۴. خبرگزاری‌های دانشجویان ایران (ایسنا) و قرآن (ایکنا)
۱۱	۲-۵. خبرگزاری خانه ملت
۱۳	بخش سوم- تحلیل لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۱۳	۳-۱. مسائل مرتبط با بودجه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۱۴	۳-۲. لزوم مسئله‌محوری، هدفمندی و نظارت‌پذیر بودن برنامه‌های موضوعی
۱۴	۳-۳. لزوم انسجام‌بخشی سیاستی در برنامه حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی
۱۵	بخش چهارم- پیشنهادها
۱۸	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۴	جدول ۱. اعتبارات فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱
۶	جدول ۲. سهم اعتبارات فصل رسانه به تفکیک برنامه و دستگاه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۸	جدول ۳. تصویر کلی اعتبارات سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱
۹	جدول ۴. پیش‌بینی درآمد سازمان صدا و سیما به‌عنوان شرکت دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۱
۹	جدول ۵. تصویر کلی اعتبارات شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱
۱۰	جدول ۶. تصویر کلی اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱
۱۲	جدول ۷. تصویر کلی اعتبارات خبرگزاری خانه ملت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۶):
حوزه رسانه و ارتباطات جمعی
(صدا و سیما، خبرگزاری جمهوری اسلامی، شورای نظارت و ...)

چکیده

- در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۸.۷۰۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است. این مبلغ حدود ۲۷/۸۱ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری است. کل اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱، ۱۲.۲ درصد و اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی برنامه‌های حوزه رسانه در این لایحه نیز نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱ به ترتیب ۱۲/۲۴ و ۷/۸ درصد افزایش داشته است.
- اعتبارات پیش‌بینی شده برای دستگاه‌های مختلف مرتبط با حوزه رسانه و ارتباطات جمعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به شرح زیر است:
 ۱. حدود ۱۱.۱۷۸ میلیارد تومان برای صدا و سیما (جاری، عمرانی و متفرقه)
 ۲. حدود ۴۰۷ میلیارد تومان برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
 ۳. حدود ۲۷۱ میلیارد تومان برای خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)،
 ۴. حدود ۵۸.۵ میلیارد تومان برای سازمان تبلیغات اسلامی،
 ۵. حدود ۱۶.۵ میلیارد تومان برای شورای نظارت بر صدا و سیما (از محل برنامه حکمرانی و راهبری امور فراقوه‌ای)،
 ۶. حدود ۱۴.۵ میلیارد تومان برای دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم،
 ۷. حدود ۱۲ میلیارد تومان برای خبرگزاری خانه ملت.
- مهم‌ترین پیشنهادهای کارشناسی گزارش عبارتند از: پیشنهاد اختصاص یک‌دهم درصد از اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی برای پیشگیری و مقابله با اخبار جعلی، تکلیف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به ارائه فهرست اشخاص دارای بیش از ۵۰۰ هزار دنبال‌کننده در فضای مجازی به سازمان امور مالیاتی و نیز آموزش، رتبه‌بندی و ارزیابی خبرنگاران بحران به‌منظور حمایت و توسعه خبرنگاری بحران و نیز تعیین دقیق درصد مصارف اعتبارات افزایش‌یافته صدا و سیما از محل ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه.

خلاصه مدیریتی

- در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۸.۷۰۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است. این مبلغ حدود ۲۷/۸۱ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری است. کل اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱، ۱۲/۲ درصد افزایش داشته است.
- در این لایحه، سهم اعتبارات دستگاه‌های حوزه رسانه از محل اعتبارات پیش‌بینی شده در فصل رسانه به ترتیب عبارت است از: ۹۱/۲۳ درصد سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، ۴/۶۸ درصد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۳/۱۱ درصد خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۰/۶۷ درصد سازمان تبلیغات اسلامی، ۰/۱۷ درصد دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و ۰/۱۴ درصد خبرگزاری خانه ملت.
- براساس اطلاعات مندرج در جدول ۷ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ارائه شده از سوی دولت، اعتبارات پیش‌بینی شده برای دستگاه‌های مختلف مرتبط با حوزه رسانه و ارتباطات جمعی همراه با درصد هریک از کل فصل رسانه به شرح زیر است:
 ۱. حدود ۷.۹۳۸ میلیارد تومان برای سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران (۹۱/۲۳)،
 ۲. حدود ۴۰۷ میلیارد تومان برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۴/۶۸)،
 ۳. حدود ۲۷۱ میلیارد تومان برای خبرگزاری جمهوری اسلامی (۳/۱۲)،
 ۴. حدود ۵۸.۵ میلیارد تومان برای سازمان تبلیغات اسلامی (۰/۶۷)،
 ۵. حدود ۱۴.۵ میلیارد تومان برای دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (۰/۱۷)،
 ۶. حدود ۱۲ میلیارد تومان برای خبرگزاری خانه ملت (۰/۱۴)،
 ۵. حدود ۱۶.۵ میلیارد تومان برای شورای نظارت بر صدا و سیما، (از محل برنامه حکمرانی و راهبری امور فراقوه‌ای).
- درباره بودجه سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران باید توجه داشت علاوه بر مبلغ ۷/۹۳۸ میلیارد تومان که از محل اعتبارات فصل رسانه، برای این سازمان پیش‌بینی شده اعتباری معادل ۶.۴۰۰ میلیارد تومان به‌عنوان درآمد این سازمان برآورد شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۱۹ درصد افزایش داشته است. همچنین در ردیف‌های متفرقه (جدول ۹) برای این سازمان مبلغ ۳.۵۴۳ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است.
- به موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف بوده حداقل هفت دهم درصد از بودجه منابع عمومی را برای صدا و سیما لحاظ و تخصیص دهد. محاسبه مبلغ فوق در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ از بودجه عمومی دولت مجموعاً معادل حدود ۱۵ هزار میلیارد تومان خواهد شد. در حالی که مجموع کمک دولت در ردیف اصلی و از محل‌های دیگر به صدا و سیما ۱۱.۴۸۱ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت مقرر در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حدود ۳.۸۲۲ میلیارد تومان کمتر است.
- در خصوص حوزه رسانه و ارتباطات جمعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ملاحظات کارشناسی زیر قابل توجه است:

حذف عناوین خبرگزاری دانشجویان ایران و خبرگزاری بین‌المللی قرآن و عدم پیش‌بینی برنامه مشخص برای فعالیت‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی جهاد دانشگاهی، واقعی نبودن برخی سنجه‌های مرتبط با برنامه‌های سازمان صدا و سیما، عدم رعایت ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، عدم توجه به بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های

توسعه کشور، کاهش عناوین برنامه‌های مربوط به صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و در نتیجه کاهش شفافیت و امکان نظارت بر هزینه‌کرد سازمان.

• در بخش پیشنهادهای این گزارش، شش حکم پیشنهادی برای درج در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ ارائه شد که عناوین آن عبارتند از: بازنگری بند «ه» تبصره «۹» در جهت اجرای بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، اختصاص یک دهم درصد از اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی برای پیشگیری و مقابله با اخبار جعلی، اخذ مالیات بر درآمدهای تبلیغاتی کاربران دارای بیش از پانصد هزار دنبال‌کننده در فضای مجازی، تکلیف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به آموزش، رتبه‌بندی و ارزیابی خبرنگاران بحران به منظور حمایت و توسعه خبرنگاری بحران، تعیین درصد مشخص برای مصرف اعتبارات افزایش‌یافته صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران از محل ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه و تعیین نحوه توزیع درآمدهای ناشی از پخش مسابقات ورزشی داخلی.

مقدمه

بودجه سند سیاستگذاری سالیانه کشورهاست که از این طریق با پیش‌بینی منابع درآمدی و محل‌های مصرف آن به نوعی اولویت‌های کشور را در یک سال مشخص می‌کند به‌عنوان نمونه در سال ۲۰۲۰ سهم خدمات فرهنگی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا از بودجه کل و هزینه‌کردها به‌صورت میانگین در حدود یک درصد از کل هزینه‌کردها و بودجه بوده است که به‌صورت میانگین ۳۰ درصد از این هزینه‌کردها به پخش رادیویی و تلویزیونی و نشر اختصاص دارد.^۱ در ایران سهم بودجه فرهنگ و رسانه با لحاظ شاخص برابری قدرت خرید در چند سال گذشته، رقمی دست‌کم ۴۰ درصد کمتر از کشورهای همسایه و برخی دیگر از کشورهای آسیایی و اروپایی همچون چین، کره جنوبی، ترکیه و آلمان بوده است.^۲ رسانه یکی از سرفصل‌های هشتگانه ذیل امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در لوایح بودجه کل کشور است که هر ساله به تفکیک جاری و عمرانی اعتباراتی برای آن پیش‌بینی می‌شود، از این‌رو ضروری است براساس داده‌ها و اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نیز میزان رشد بودجه فصل مزبور، وضعیت بودجه دستگاه‌های مرتبط با این حوزه و برنامه‌های مرتبط با این حوزه ارائه شود.

گزارش حاضر نیز در چهار بخش به‌ترتیب به ارائه نقشه‌ای از اعتبارات فصل رسانه (بخش اول)، وضعیت اعتبارات دستگاه‌های اجرایی: سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و شورای نظارت بر صدا و سیما، خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) و خبرگزاری خانه ملت (بخش دوم) و بررسی و تحلیل احکام، تبصره‌ها و داده‌های مندرج در جداول اصلی و فرعی و پیوست‌های لایحه بودجه (بخش سوم) پرداخته و در انتها در شش محور پیشنهادهای مشخص برای تصویب در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه رسانه و ارتباطات جمعی ارائه شده است.

1. Government expenditure on cultural, broadcasting and publishing services (2022). Eurostat. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_cultural,_broadcasting_and_publishing_services&oldid=556437#Highest_share_of_expenditure_on_cultural_services_in_Hungary

۲ کمار، حمید (۱۴۰۰). بودجه فرهنگی ایران، کم، متوسط یا زیاد؟. روزنامه ایران. ۲۷ (۷۷۹۳)، ص ۱.

بخش اول - اعتبارات پیش‌بینی شده در فصل رسانه

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ همچون سال‌های گذشته، اعتبارات فصل رسانه (۱۷۰۵۰۰۰۰۰۰۰) ذیل اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری قرار دارد. در این لایحه حدود ۸.۷۰۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است که ۲۷ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری است. بودجه این فصل در سال گذشته نیز قریب به همین میزان از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری بوده و از این منظر فقط ۰/۶ درصد رشد داشته است.

جدول ۱. اعتبارات فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع	
		قانون سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد	قانون سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد	قانون سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲
۱۷۰۵۰۰۰۰۰۰	فصل رسانه	۷۳.۸۶۵.۰۱۵	۸۲.۹۰۹.۰۲۱	۱۲.۲۴	۳.۸۱۲.۱۲۰	۴.۱۰۹.۹۵۲	۷.۸	۷۷.۶۷۷.۱۳۵	۸۷.۰۱۸.۹۷۳

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ برخلاف سال‌های گذشته، ذیل فصول مختلف عناوین برنامه‌ها درج نگردیده است. در این لایحه برنامه‌های مرتبط با فصل رسانه به‌صورت پراکنده و تجمیع‌نشده ذیل دستگاه‌ها قرار گرفته و از طریق کد برنامه‌ها قابل بازیابی است. برنامه‌های فصل رسانه همراه با دستگاه‌های گیرنده اعتبار و درصد آنها از کل فصل عبارتند از:

- برنامه تولید و انتشار خبر (خبرگزاری خانه ملت) - ۰/۱۴ درصد از کل فصل
- برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارش و مستندات خبری (سازمان صدا و سیما) - ۳/۶۷ درصد
- برنامه تأمین، تولید پخش سیما (سازمان صدا و سیما) - ۶۵/۷۸ درصد
- برنامه تولید و پخش صدا (سازمان صدا و سیما) - ۱۲/۶۸ درصد
- برنامه حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی (سازمان صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و سازمان تبلیغات اسلامی) - ۲/۴۶ درصد
- هدایت فرهنگی از طریق تولید و پخش برنامه (سازمان صدا و سیما) - ۵/۶۶ درصد
- تأمین برنامه از تولیدکنندگان مستقل داخلی (سازمان صدا و سیما) - ۰/۹۶ درصد
- برنامه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رسانه‌های (سازمان صدا و سیما) - ۱/۹۴ درصد

- برنامه حمایت از ارتقاء و توسعه مطبوعات، خبرگزاری ها و رسانه‌های دیجیتال (خبرگزاری جمهوری اسلامی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) - ۱/۷۶ درصد
- نظارت بر سازمان صدا و سیما (شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما) - صفر درصد ۱
- این برنامه‌ها در جدول ۲ به تفصیل و به تفکیک دستگاه‌های گیرنده اعتبار مورد واکاوی قرار گرفته است.
- همچنین لازم به ذکر است که علاوه بر عناوین مندرج در جدول ۲ برنامه‌های دیگری نیز مرتبط با حوزه رسانه ذیل فصول و سایر دستگاه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تعبیه گردیده که این موارد عبارتند از:
- برنامه تبلیغات و اطلاع رسانی در مطبوعات و رسانه‌های عمومی و فضای مجازی ذیل بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس با اعتبار ۳۰ میلیارد تومان؛
- برنامه حمایت از ساخت فیلم‌های بلند و کوتاه تلویزیونی سینمایی و مستند مرتبط با دفاع مقدس ذیل بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس با اعتبار ۳۵ میلیارد تومان؛
- برنامه توسعه فعالیت‌های خبری و تولید برنامه‌های تقریبی و روزرسانی پایگاه اطلاع‌رسانی ذیل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی با اعتبار ۳۲ میلیارد تومان؛
- برنامه ارتقا فعالیت‌های رسانه‌ای ثقلین ذیل مجمع جهانی اهل بیت با اعتبار تقریبی ۱۴ میلیارد تومان؛
- برنامه توسعه بهره‌گیری از فضای مجازی و تنوع بخشی به شیوه‌های آن در ارائه معارف اسلامی و رشته‌ها ذیل جامعه المصطفی العالمیه با اعتبار ۳ میلیارد تومان؛

(میلیون ریال)

جدول ۲. سهم اعتبارات فصل رسانه به تفکیک برنامه و دستگاه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

درصد از کل فصل	لایحه بودجه سال ۱۴۰۲			دستگاه گیرنده اعتبار	نام برنامه	شماره طبقه‌بندی
	جمع	عمرانی	هزینه‌ای			
۰/۱۴	۱۲۰.۰۰۰	-	۱۲۰.۰۰۰	خبرگزاری خانه ملت	برنامه تولید و انتشار خبر	۱۷۰۵۰۱۰۰۰۰
۳.۶۷	۳.۱۹۶.۶۸۴	-	۳.۱۹۶.۶۸۴	سازمان صدا و سیما	برنامه تولید، تأمین و پخش خبر، گزارش و مستندات خبری	۱۷۰۵۰۳۰۰۰۰
۶۵.۷۸	۵۷.۲۳۹.۷۹۰	۳۹۵۴۲۰۴	۵۳.۲۸۵.۵۸۶	سازمان صدا و سیما	برنامه تأمین، تولید پخش سیما	۱۷۰۵۰۴۰۰۰۰
۱۲.۶۸	۱۱۰.۳۶.۲۳۷	۱۱۰.۰۰۰	۱۰.۹۲۶.۲۳۷	سازمان صدا و سیما	برنامه تولید و پخش صدا	۱۷۰۵۰۴۲۰۰۰
۲/۴۶	۴۶۱.۹۵۰	-	۴۶۱.۹۵۰	سازمان صدا و سیما	برنامه حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی	۱۷۰۵۰۴۳۰۰۰۰
	۹۵۰.۰۰۰	-	۹۵۰.۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		
	۱۴۴۲.۶۶۴	-	۱۴۴۲.۶۶۴	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم		
	۵۸۳.۲۵۷	-	۵۸۳.۲۵۷	سازمان تبلیغات اسلامی		
۵/۶۶	۴.۹۲۳.۴۲۵	-	۴.۹۲۳.۴۲۵	سازمان صدا و سیما	هدایت فرهنگی از طریق تولید و پخش برنامه	۱۷۰۵۰۵۴۰۰۰
۰/۹۶	۸۳۷.۶۶۷	-	۸۳۷.۶۶۷	سازمان صدا و سیما	تأمین برنامه از تولیدکنندگان مستقل داخلی	۱۷۰۵۰۵۵۰۰۰
۱/۹۴	۱.۶۸۴.۴۵۱	-	۱.۶۸۴.۴۵۱	سازمان صدا و سیما	برنامه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رسانه‌ای	۱۷۰۵۰۶۲۰۰۰
۶/۷۱	۲.۷۱۲.۷۴۸	۴۵۷۴۸	۲.۶۶۷.۰۰۰	خبرگزاری جمهوری اسلامی	برنامه حمایت از ارتقا و توسعه مطبوعات، خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال	۱۷۰۵۰۴۱۰۰۰
	۱.۶۰۰.۰۰۰	-	۱.۶۰۰.۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات		
	۱.۵۲۸.۵۰۰	-	۱.۵۲۸.۵۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		
-	-	-	-	شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما	نظارت بر سازمان صدا و سیما	۱۷۰۵۰۵۸۰۰۰
مجموع						
	۸۷.۰۱۸.۹۷۳*	۴.۱۰۹.۹۵۲	۸۲.۹۰۹.۰۲۱	مجموع در قانون بودجه سال ۱۴۰۱		
	۶۶,۴۱۷,۳۶۱	۳,۸۱۲,۱۲۰	۶۲,۶۰۵,۲۴۱	درصد رشد (مقایسه میان بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲)		
	۱۲.۲	۷.۸	۱۲.۲۴			

مأخذ: همان.

* ۲۷/۸۱ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری (اعتبارات پیش‌بینی شده برای این امور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور معادل ۳۱۲,۹۱۴,۵۲۴ میلیون ریال است).

بخش دوم - وضعیت اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور، سهم اعتبارات دستگاه‌های حوزه رسانه از محل اعتبارات پیش‌بینی شده در فصل رسانه به ترتیب عبارت است از: ۹۱/۲۳ درصد صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، ۴/۶۸ درصد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۳/۱۱ درصد خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۰/۶۷ درصد سازمان تبلیغات اسلامی، ۰/۱۷ درصد دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و ۰/۱۴ درصد خبرگزاری خانه ملت.

۱-۲. سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران (فصل رسانه، احکام متفرقه و درآمدها)

اعتبارات هزینه‌ای این سازمان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱، ۱۳/۳ درصد افزایش پیدا کرده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز ۷/۸ درصد افزایش یافته است. به‌طور کلی بودجه این سازمان در ردیف ۲۸۳۵۰۰ حدود ۱۳/۱ درصد افزایش داشته است. البته باید توجه داشت که در ردیف‌های متفرقه نیز برای سازمان صدا و سیما مبلغ ۳.۵۴۳ میلیارد تومان مجموعاً برای سه ردیف حق پخش تلویزیونی مسابقات ورزشی داخلی، تأدیه بدهی سازمان صدا و سیما و نیروهای مسلح به شرکت ارتباطات زیرساخت و در اجرای ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه افزایش بابت سریال حضرت موسی، حضرت سلمان و حضرت حمزه پیش‌بینی شده است.

همچنین علاوه بر مبلغ ۷.۹۳۸ میلیارد تومان اعتبارات فصل رسانه برای این سازمان اعتباری حدود ۶.۴۰۰ میلیارد تومان به‌عنوان درآمد برای این سازمان برآورد شده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۱۹ درصد افزایش داشته است.

مجموع اعتبارات سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور شامل اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و احکام متفرقه حدود ۱۱.۴۸۱ میلیارد تومان برآورد شده است؛ این بدین معناست که بودجه سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱، ۱۲/۶۹ درصد رشد داشته است. آنچه که گفته شد در جداول ۳ و ۴ قابل مشاهده است.

(میلیون ریال)

جدول ۳. تصویر کلی اعتبارات سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱

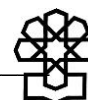
ردیف	شماره دستگاه	محل	عنوان	قانون سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد
۱	۲۸۳۵۰۰	جدول ۷	اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۷۰.۱۸۵.۴۷۸*	۷۹.۳۸۰.۲۰۴	۱۳/۱
۲	۲۸۳۵۰۰	ردیف متفرقه ۴۰-۵۳۰۰۰۰	حق پخش تلویزیونی مسابقات ورزشی داخلی**	۱.۹۸۴.۵۰۰	۲.۴۳۰.۰۰۰	-
۳	۲۸۳۵۰۰	ردیف متفرقه ۳۹-۵۵۰۰۰۰	تأدیه بدهی سازمان صدا و سیما و نیروهای مسلح به شرکت ارتباطات زیرساخت***	۵۹۴.۰۰۰	۶۰۰.۰۰۰	-
۴	۲۸۳۵۰۰	ردیف متفرقه ۶۴-۵۵۰۰۰۰	در اجرای ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه و توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی پویا نمایی، مستند فیلم و سریال، افزایش بابت سریال حضرت موسی، حضرت سلمان و حضرت حمزه (۷۰۰۰ میلیارد ریال)	۲۸.۸۲۵.۰۰۰	۳۲.۴۰۰.۰۰۰	۱۲/۴۰
۵	۲۸۳۵۰۰	ردیف متفرقه ۹۰-۵۵۰۰۰۰	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - طرح نشانکی (سیگنالی)	۱.۸۶۳.۰۰۰	۰	-
مجموع				۹۹.۱۸۶.۷۷۸	۱۱۱.۷۸۰.۲۰۴	۱۲/۶۹

مأخذ: همان.

* در این عدد مبلغ اختصاص یافته به سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از محل اعتبارات قانون هدفمندی یارانه‌ها نیز جمع شده است.

** با توجه به اینکه سهم سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از حق پخش تلویزیونی مسابقات تلویزیونی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تصریح نشده است، عدد این حکم در مجموع اعتبارات محاسبه نشده است.

*** از آنجا که سهم اختصاصی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از اعتبار در نظر گرفته شده برای این حکم در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مشخص نیست، عدد این سهم در جمع اعداد این جدول محاسبه نشده است.

جدول ۴. پیش‌بینی درآمد سازمان صدا و سیما به‌عنوان شرکت دولتی در لایحه بودجه سال

۱۴۰۲ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۱	لایحه بودجه سال ۱۴۰۲	درصد رشد
۱	درآمد سازمان صدا و سیما به‌عنوان شرکت دولتی	۵۸.۰۰۰.۰۰۰	۶۴.۰۰۰.۰۰۰	۱۸/۵۱

مأخذ: همان.

همچنین احکام مرتبط با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ عبارتند از:

الف) بند «ه» تبصره «۹» - دستگاه‌های اجرایی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن مجازند تا دو درصد (۲٪) از بودجه هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی از قبیل موضوع‌های قرآنی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌های نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف دو ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی (مسئول)، میراث فرهنگی، گردشگری، صنایع دستی، دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی دولت، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان تبلیغات اسلامی تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ب) بند «ح» تبصره «۱۵» - به دولت اجازه داده می‌شود تا سقف پنج درصد (۵٪) از منابع حاصل از کاهش مصرف گاز و برق ناشی از پخش برنامه‌های فرهنگ‌سازی توسط سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌ها (به تشخیص شرکت ملی گاز و توانیر) در قالب عقد قرارداد به این سازمان پرداخت گردد.

۲-۲. شورای نظارت بر صدا و سیما

بودجه شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما از سال ۱۴۰۱ از فصل رسانه خارج شده و در ردیف برنامه «حکمرانی و راهبری امور فراقوه‌ای» (به شماره طبقه‌بندی ۱۰۰۲۰۳۱۰۰۰) قرار گرفته است. عنوان جدید برنامه ذکر شده برای اعتبارات این شورا در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه سال ۱۴۰۲ کلی و مبهم بوده و از شفافیت لازم برخوردار نیست. اعتبارات هزینه‌ای این شورا به نسبت قانون بودجه سال ۱۴۰۱، حدود ۶۳ درصد رشد کرده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن نیز ۱۷۰۰ درصد افزایش داشته که در مجموع بودجه شورای نظارت بر صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱، ۸۲ درصد رشد داشته است. این در حالی است که در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ اعتباری در تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای این شورا در نظر گرفته نشده بود و بودجه این نهاد در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ تنها ۸ درصد افزایش پیدا کرده بود. مقایسه ارقام بودجه در این دو سال در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. تصویر کلی اعتبارات شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)

جمع		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی	
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲			قانون سال ۱۴۰۱*
۸۲	۱۶۵.۰۰۰	۹۰.۴۷۸	۱۷۰۰	۲۰.۰۰۰	۱.۴۷۸	۶۳	۱۴۵.۰۰۰	۸۹.۱۰۰	شورای نظارت بر صدا و سیما	۱۰۱۰۵۰

مأخذ: همان.

* با توجه به اینکه اعتبارات شورای نظارت بر سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران از محل نهاد ریاست جمهوری تأمین می‌شود، میزان دقیق اعتبار این نهاد از منابع تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ قابل محاسبه نیست.

۳-۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)

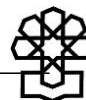
مجموع اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، ۲۰ درصد نسبت به اعتبارات این دستگاه در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. اعتبارات هزینه‌ای و تملك دارایی‌های سرمایه‌ای این دستگاه نیز نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱ به ترتیب ۱۹ و ۵/ درصد رشد داشته است. همچنین برنامه این دستگاه تحت عنوان «برنامه حمایت از ارتقا و توسعه مطبوعات، خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال» به شماره طبقه‌بندی (۱۷۰۵۰۴۱۰۰۰) ذیل فصل رسانه قرار گرفته است. نکته شایان ذکر آن است که براساس اساسنامه سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به‌عنوان دستگاه سیاستگذار این خبرگزاری محسوب شده و بنابراین اعتبارات این دستگاه از نظر قانونی پس از موافقت دستگاه سیاستگذار قابل تخصیص خواهد بود. مقایسه ارقام بودجه این خبرگزاری در این دو سال در جدول ۶ قابل مشاهده است.

جدول ۶. تصویر کلی اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)

جمع		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی	
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲			قانون سال ۱۴۰۱*
۲۰	۲.۷۱۲.۷۸۴	۲.۲۷۴.۰۷۴	۰.۵	۴۵.۷۴۸	۴۳.۵۷۴	۱۹	۲.۶۶۷.۰۰۰	۲.۲۳۰.۵۰۰	خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۸۲۵۰۰

مأخذ: همان.

* با توجه به اینکه اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی از محل اعتبارات دستگاه اصلی خود یعنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تأمین می‌شود، لذا میزان دقیق اعتبارات این نهاد از منابع تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ قابل محاسبه نیست.

۲-۴. خبرگزاری‌های دانشجویان ایران (ایسنا) و قرآن (ایکنا)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور عنوان خبرگزاری‌های «دانشجویان ایران» و «بین‌المللی قرآن» که در بودجه‌های سنواتی گذشته ذیل سازمان جهاد دانشگاهی دارای بودجه مشخص (به شماره طبقه‌بندی‌های ۱۱۳۶۲۳ و ۱۱۳۶۲۴) بوده‌اند، حذف شده است. اگرچه احتمال می‌رود اعتبارات این دو خبرگزاری از محل منابع اصلی جهاد دانشگاهی به شماره شماره طبقه‌بندی (۱۱۳۶۲۰) تأمین شود اما این روش دو آسیب جدی در پی خواهد داشت؛ اول اینکه شفافیت بودجه‌ای کاهش پیدا خواهد کرد و بودجه اختصاص یافته به آنها را نمی‌توان نسبت به سالیان گذشته مورد تحلیل و ارزیابی قرار داد چراکه عدد پایه‌ای برای این خبرگزاری‌ها در بودجه درج پیش‌بینی نشده است. دومین آسیب اینکه عملاً استقلال مالی‌ای دو رسانه تحت‌الشعاع سایر عوامل قرار خواهد گرفت.

۲-۵. خبرگزاری خانه ملت

محل تأمین اعتبارات خبرگزاری خانه ملت که در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ از برنامه‌های ذیل فصل رسانه خارج شده بود مجدداً در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به این فصل بازگشته است. مطابق آنچه که در جدول ۸ آمده است در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ خبرگزاری خانه ملت اعتبارات خود را از محل «برنامه تولید و انتشار خبر» به شماره طبقه‌بندی (۱۷۰۵۰۱۰۰۰۰) اخذ کرده است. بودجه این خبرگزاری نسبت به مصوب سال ۱۴۰۱ از حدود ۱۰.۸۹۰ میلیارد تومان به ۱۲ میلیارد تومان رسیده و افزایش ۱۰ درصدی داشته است. این میزان افزایش همه به بخش هزینه‌ای تعلق دارد و بخش عمرانی این خبرگزاری همچون سال گذشته صفر است.

(میلیون ریال)

جدول ۷. تصویر کلی اعتبارات خبرگزاری خانه ملت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱

جمع		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان	شماره طبقه‌بندی	ردیف
درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲	قانون سال ۱۴۰۱	درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۲			
۱۰	۱۲۰.۰۰۰	۱۰۸.۹۰۰	۰	۰	۰	۱۰	۱۲۰.۰۰۰	۱۰۸.۹۰۰	خبرگزاری خانه ملت	۱۰۱۵۱۲

مأخذ: همان.

* براساس اطلاعات مندرج در قانون بودجه ۱۴۰۱ کل کشور میزان اعتبار اختصاص یافته به خبرگزاری خانه ملت از محل منابع تبصره «۱۴» این قانون معادل صفر می‌باشد.

۱-۳. مسائل مرتبط با بودجه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

الف) عدم رعایت ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه

همان‌گونه که در بخش دوم گزارش بیان شد، مجموع اعتبارات (ردیف‌های اصلی و متفرقه) در نظر گرفته شده برای سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از محل منابع عمومی ۱۱.۱۷۸ میلیارد تومان برآورد شده است که میزان منابع عمومی در نظر گرفته شده ۱۱.۴۸۱ میلیارد تومان، معادل تقریبی ۰/۵ درصد از منابع بودجه عمومی دولت است. حال آنکه مطابق ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف است سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران حداقل به میزان هفت دهم درصد (۰/۷٪) بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد که براساس جدول شماره (۱) ماده‌واحد، سهم منابع عمومی بودجه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران باید به میزان ۱۵.۱۴۸ میلیارد تومان افزایش یابد.

ب) الزام به تدقیق محل مصرف افزایش بودجه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

براساس سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه و همچنین ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، افزایش بودجه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران باید در سه محل، پوشش صددرصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون‌مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و همچنین توسعه فنی هزینه شود. حال آنکه اولاً در جدول ۹ ماده‌واحد ردیفی به‌منظور تولید سریال حضرت موسی، حضرت سلمان و حضرت حمزه در نظر گرفته شده و سایر محل‌های پیش‌بینی شده در ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه توجه نشده است و ثانیاً برنامه‌های مندرج در اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه، برنامه‌های این سازمان را به هفت برنامه تولید تأمین و پخش خبر گزارش و مستندات خبری، تأمین تولید و پخش سیما، برنامه تولید و پخش صدا، برنامه حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی، هدایت فرهنگی از طریق تولید و پخش برنامه، تأمین برنامه از تولیدکنندگان مستقل داخلی، برنامه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رسانه‌ای تقلیل داده و برنامه‌هایی همچون تنظیم‌گری صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی در برنامه‌ها لحاظ نشده و همچنین گفتنی است برنامه‌های پیش‌بینی شده نسبتی با اسناد بالادستی این سازمان همچون سند تحول صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۵ ندارد.

ج) عدم توجه به بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

بند «ه» تبصره «۹» احکام لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده تا ۲ درصد اعتبارات هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی از قبیل موضوع‌های قرآنی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌ای نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند و آیین‌نامه آن نیز با مسئولیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. حال آنکه مطابق با بند «چ» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور همه دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلف شده‌اند ۱ درصد اعتبارات هزینه‌ای خود به‌استثنای فصول (۱)، (۴) و (۶) را طی قرارداد مشخص با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران صرف تولید برنامه جهت فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی کنند. بر این اساس بند مذکور نه‌تنها با الزام قانونی فوق

بی توجه بوده بلکه از آن عدول کرده است.

د) غیرقابل سنجش بودن برخی سنجه‌های مرتبط با برنامه‌های سازمان صدا و سیما

در لایحه پیشنهادی دولت برای بودجه سال ۱۴۰۲ از چهار سنجه برای ارزیابی برنامه‌های تدوین شده ذیل دستگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران استفاده شده است که عبارتند از:

۱. سنجه «ساعت برنامه با بیش از ۵۰ درصد مخاطب و ۷۵ درصد رضایت» برای برنامه‌های «تأمین، تولید و پخش سیما»، «تولید و پخش صدا»، «هدایت فرهنگی از طریق تولید و پخش برنامه» و «تأمین برنامه از تولیدکنندگان مستقل داخلی»،

۲. سنجه «ضریب نفوذ تلویزیون‌های مبتنی بر اینترنت و شبکه‌های تعاملی صدا و سیما» برای برنامه «حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی»،

۳. سنجه «تعداد کشورها یا سازمان‌های رسانه‌ای دارای سند همکاری» برای برنامه «همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رسانه‌ای»،

۴. سنجه «سهم رسانه ملی در سبد کسب خبر شهروندان ایرانی».

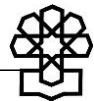
درخصوص سنجه‌های مذکور، گفتنی است که مخاطب ۵۰ درصدی و همچنین رضایت ۷۵ درصدی مخاطبان از همه برنامه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران امری است که اطلاق آن بر کلیه برنامه‌های رادیویی، تلویزیونی، فضای مجازی و خبری صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ممکن نیست، چراکه به‌علت عواملی همچون ساعات پخش برنامه‌ها، موضوع‌های دارای مخاطب خاص و غیره ممکن است شروط مذکور محقق نشود. همچنین سنجه شماره ۴ نیز دارای ابهام است و لازم است تا از طریق اضافه کردن مواردی همچون درصدهای مشخص تدقیق شود.

۲-۳. لزوم مسئله‌محوری، هدفمندی و نظارت‌پذیر بودن برنامه‌های موضوعی

در سال‌های اخیر اصلاح نظام بودجه‌ریزی کشور و به‌ویژه برنامه‌محور کردن آن به یک مطالبه عمومی تبدیل شده است. تغییر دولت و در نتیجه تغییر رویکردها در سازمان برنامه و بودجه، لوایح بودجه دو سال اخیر را با تغییراتی نسبت به سال‌های گذشته مواجه کرده است. از جمله تغییراتی که در راستای انسجام‌بخشی و ارتقای سطح برنامه‌محوری (اصلاح برنامه‌ها) و شاخص‌سنجی (افزودن سنجه‌ها) در نظام بودجه‌ریزی انجام شده است. اما این برنامه‌ها در حوزه رسانه نسبت مشخصی با اسناد بالادستی کشور و دولت از جمله مصوبات شورای عالی فضای مجازی و سند تحول دولت مردمی نداشته و لذا فاقد انسجام لازم بوده و اهداف موضوعی مشخصی را دنبال نمی‌کند. به‌عنوان نمونه برخی مسائل و چالش‌های امروز کشور در حوزه رسانه و ارتباطات از قبیل مقابله با اخبار جعلی، ارتباطات بحران، افزایش سواد رسانه‌ای عموم مردم و ... فاقد جایگاه مشخص در برنامه‌های ارائه شده در لایحه است.

۳-۳. لزوم انسجام‌بخشی سیاستی در برنامه حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی

از جمله برنامه‌های تعریف شده ذیل فصل رسانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، برنامه حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی است که در این خصوص باید مطابق لایحه، برای چهار دستگاه وزارت ارشاد، صدا و سیما

جمهوری اسلامی ایران، دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم و سازمان تبلیغات اسلامی، ذیل این برنامه اعتباری معادل ۲.۱۳۹.۴۷۱ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. علاوه بر این برنامه‌های فرعی دیگری نیز در حوزه تولید محتوا در فضای مجازی در نظر گرفته شده که عبارتند از:

- برنامه تبلیغات و اطلاع‌رسانی در مطبوعات و رسانه‌های عمومی و فضای مجازی ذیل بنیاد حفظ و نشر ارزش‌های دفاع مقدس با اعتبار ۳۰۰.۱۰۹ میلیون ریال؛
- برنامه ارتقای فعالیت‌های رسانه‌ای ثقلین ذیل مجمع جهانی اهل بیت با اعتبار ۱۴۲.۴۵۹ میلیون ریال؛
- برنامه توسعه فعالیت‌های خبری و تولید برنامه‌های تقریبی و به‌روزرسانی پایگاه اطلاع‌رسانی ذیل مجمع جهانی تقریب مذاهب با اعتبار ۳۲۰.۰۰۰ میلیون ریال؛
- برنامه توسعه بهره‌گیری از فضای مجازی و تنوع‌بخشی به شیوه‌های آن در ارائه معارف اسلامی و رشته‌ها ذیل جامعه‌المصطفی العالمیه با اعتبار ۳۰.۰۰۰ میلیون ریال.

در مجموع اعتبارات در نظر گرفته شده برای برنامه‌های مرتبط با تولید محتوا در فضای مجازی معادل ۷۹۲.۵۶۸ میلیون ریال است. در نهایت با احتساب برنامه اصلی و برنامه‌های مرتبط فرعی در حوزه تولید محتوا در فضای مجازی، اعتبار در نظر گرفته شده برای حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در مجموع ۲۹۳۲۰۳۹ میلیون ریال است که با توجه به تعدد دستگاه‌های متولی این برنامه و همچنین تفاوت در سنجش‌های برنامه‌ها، یکی از الزامات اساسی به‌منظور افزایش بهره‌وری تحقق اهداف کلان کشور در حوزه تولید محتوا در فضای مجازی، در نظر گرفتن مرکز ملی فضای مجازی (کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوا در فضای مجازی) به‌عنوان دستگاه سیاستگذار این برنامه است.

بخش چهارم - پیشنهادها

۱. اصلاح بند «ه» تبصره «۹» لایحه بودجه

به‌منظور لحاظ کردن احکام بالادستی در لایحه بودجه ۱۴۰۲، پیشنهاد می‌شود بند «ه» تبصره «۹» لایحه به شرح زیر اصلاح گردد:

الف) در اجرای بند «ج» ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مبنی بر تکلیف دستگاه‌های اجرائی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به هزینه‌کرد یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود (به استثنای فصول ۱،۴ و ۶) طی قرارداد مشخص با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران برای تولید برنامه جهت فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی، سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است در هر مرحله از تخصیص اعتبارات هزینه‌ای، اعتبارات موضوع این بند را متناسب با تخصیص اعتبار دستگاه اجرائی مشمول کسر و به سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تخصیص دهد. سازمان صدا و سیما و دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط موظفند براساس قوانین و مقررات مربوط نسبت به انعقاد یا تمدید قرارداد و اجرای آن اقدام و گزارش عملکرد این بند را به سازمان برنامه و بودجه کشور و کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند. قالب تولید، زمان و جدول پخش برنامه‌های موضوع این بند بر اساس نوع و نیاز پخش برنامه (آنتن) به تشخیص سازمان صدا و سیما مشخص می‌شود.

اعتبار فوق جزء درآمدهای این سازمان شناسایی می‌گردد.

ب) دستگاه‌های اجرائی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن مجازند تا یک درصد از بودجه هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی - رسانه‌ای در موضوعاتی از قبیل فرهنگ ایثار، شهادت، جهاد، مقاومت به عنوان سبک زندگی فاخر و در قالب‌هایی همچون نمایشی، مطبوعاتی، چند رسانه‌ای، نشر و کتاب اختصاص دهند. آیین‌نامه اجرائی این بند ظرف دو ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، همکاری سازمان تبلیغات اسلامی، مرکز ملی فضای مجازی، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای اطلاع‌رسانی دولت تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۲. پیشگیری و مقابله با اخبار جعلی

بر اساس بند «۳» ماده (۳) مصوبه شورای عالی فضای مجازی تحت عنوان الزامات پیشگیری و مقابله با نشر اطلاعات اخبار و محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی پیشنهاد می‌شود به‌منظور تکمیل الزام درخصوص ایجاد پنجره واحد همکاری درگاه‌های نشر با نهادهای ذیربط برای مقابله و واکنش فوری به رخدادها و همچنین طراحی و پیاده‌سازی سازوکارهای جامع راستی‌آزمایی ذیل سازوکار و آیین‌نامه مشخص دستگاه‌های اجرایی از برنامه و بودجه مناسب برخوردار باشد. بر این اساس حکم زیر پیشنهاد می‌گردد:

- دستگاه‌های اجرایی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن **مجاز هستند ۱/۰ درصد** از بودجه هزینه‌ای خود را به رصد و مقابله با اخبار جعلی، اطلاعات نادرست و اطلاعات گمراه‌کننده حوزه مأموریت خود اختصاص دهند. آیین‌نامه اجرایی این بند با رعایت مصوبه «الزامات پیشگیری و مقابله با نشر اطلاعات، اخبار و محتوای خلاف واقع در فضای مجازی» شورای عالی فضای مجازی، ظرف دو ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری مرکز ملی فضای مجازی، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، ستاد اطلاع‌رسانی دولت و سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۳. مالیات از درآمدهای تبلیغاتی کاربران دارای بیش از پانصد هزار دنبال‌کننده در فضای مجازی (با توجه

به اینکه ماهیت غیربودجه‌ای دارد، در احکامی که قابلیت دائمی شدن دارند درج گردد)

نظر به اینکه اخذ مالیات از کاربران دارای بیش از ۵۰۰ هزار دنبال‌کننده از محل تبلیغات مطابق بند «ذ» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور و دستورالعمل اجرایی آن به علت عدم امکان شناسایی مودیان مالیاتی در این حوزه اجرایی نشده است حکم زیر پیشنهاد می‌گردد:

- درآمدهای کاربران دارای بیش از پانصد هزار دنبال‌کننده رسانه‌های کاربرمحور (در محدوده صلاحیت قضائی جمهوری اسلامی ایران) از محل تبلیغات، با رعایت مصوبات شورای عالی فضای مجازی و قوانین مالیاتی، مشمول مالیات بر درآمد خواهد بود. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است فهرست اشخاص مزبور را ظرف مدت دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه و در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهد.

- تبصره: حکم بند مذکور شامل تمامی کاربران اعم از کاربران رسانه های کاربرمحور داخلی و خارجی - که به نحوی از انحاء از خدمات و زیرساخت های فضای مجازی جمهوری اسلامی ایران بهره می برند - می باشد.

۴. حمایت و توسعه خبرنگاری بحران

با توجه به ضرورت آمادگی کشور برای مواجهه با جنگ های ترکیبی که یک سوی آن رسانه ای است و با الهام از حوادث و اغتشاشات اخیر در کشور پیشنهاد می شود درصدی از بودجه حمایتی وزارت ارشاد به آموزش خبرنگاری بحران اختصاص یابد. بر این اساس حکم زیر پیشنهاد می گردد:

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مجاز است ۵ درصد از بودجه مربوط به حمایت از نشر کتاب و مطبوعات را به منظور آموزش، ارزیابی و رتبه بندی عملیات رسانه ای در بحران (موضوع مصوبه سیاست های راهبردی رسانه ای در شرایط بحران های طبیعی مثل شرایط ظهور ویروس کرونا، جلسه ۸۳۳، مورخ ۱۳۹۹/۸/۲۷، شورای عالی انقلاب فرهنگی)، در سه سطح رسانه نگارهای مکتوب و آنلاین و رسانه های اجتماعی با اولویت خبرنگاران خبرگزاری های دارای مجوز و سازمان صدا و سیما اختصاص دهد.

۵. اصلاح برنامه های سازمان صدا و سیما و تدقیق مصارف بودجه (با توجه به اینکه ماهیت غیربودجه ای دارد در احکامی که قابلیت دائمی شدن دارند درج گردد)

با توجه به لزوم شفافیت و انطباق برنامه های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با اسناد بالادستی پیشنهاد می گردد برنامه های سازمان صدا و سیما به موارد زیر گسترش یابد:

۱. برنامه حکمرانی و راهبری امور فراقوه ای
۲. برنامه طرح و برنامه و نظارت
۳. برنامه آموزش و پژوهش رسانه
۴. برنامه اجرای سند تحول سازمان صدا و سیما
۵. برنامه تولید تامین و پخش خبر گزارش و مستندات خبری
۶. برنامه تامین تولید و پخش شبکه های تلویزیونی تعاملی
۷. برنامه تولید و پخش صدای سراسری
۸. برنامه تامین تولید و پخش صدا و سیما مراکز استانی
۹. برنامه تامین تولید و پخش تلویزیون تعاملی
۱۰. برنامه گسترش فعالیت های رسانه ای برون مرزی
۱۱. برنامه تنظیم گری و نظارت بر صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی
۱۲. برنامه حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی

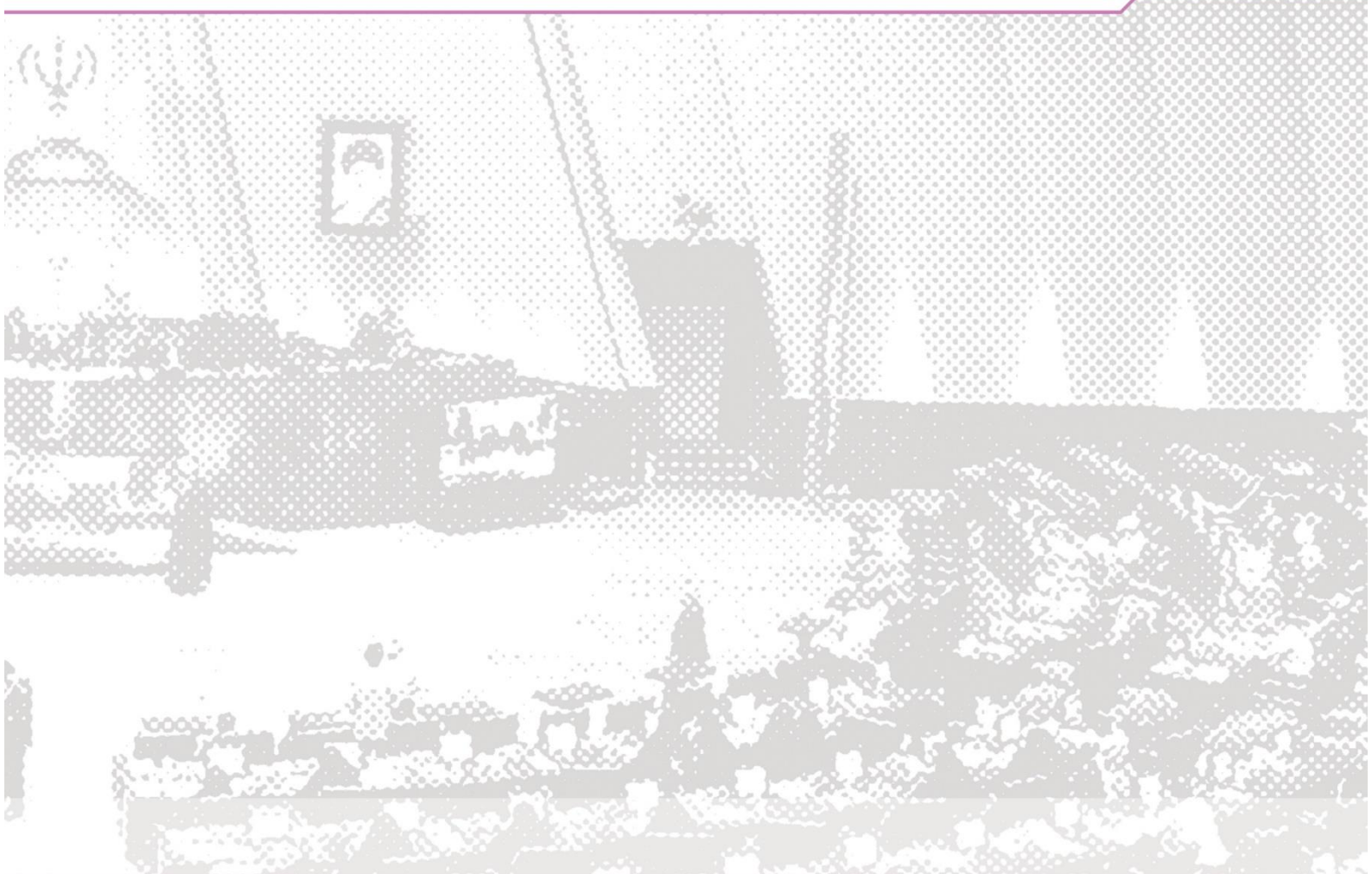
۶. نحوه توزیع درآمدهای ناشی از پخش مسابقات ورزشی داخلی

یکی از پربحث‌ترین محل درآمدها، درآمد صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از تبلیغات پخش مسابقات ورزشی است. طبق بند «ط» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، به استناد بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صدا و سیما مکلفند درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را به ردیف درآمدی شماره ۱۴۰۱۸۴ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. وجوه واریزی از محل ردیف ۴۷-۵۳۰۰۰۰ مندرج در جدول شماره ۹ این قانون به نسبت سی درصد (۳۰٪) در اختیار وزارت ورزش و جوانان (برای کمک به فدراسیون‌های مربوط) و هفتاد درصد (۷۰٪) در اختیار سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد. در لایحه ۱۴۰۲ بودجه نسبت‌های فوق مشخص نشده ولی به درستی به عبارت مسابقات ورزشی داخلی تصریح شده است. بر این اساس حکم زیر پیشنهاد می‌گردد:

- به استناد بند «پ» ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت ورزش و جوانان و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلفند درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی داخلی را به ردیف درآمدی شماره ۱۴۰۱۸۴ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. وجوه واریزی از محل ردیف ۴۰-۵۳۰۰۰۰ مندرج در جدول شماره ۹ این قانون با عنوان درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی داخلی به نسبت سی درصد (۳۰٪) در اختیار وزارت ورزش و جوانان (برای کمک به فدراسیون‌های مربوط) و هفتاد درصد (۷۰٪) در اختیار سازمان صدا و سیما قرار می‌گیرد.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور، ماده‌واحد و جداول کلان منابع و مصارف بودجه، سازمان برنامه و بودجه کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، ماده‌واحد و جداول کلان منابع و مصارف بودجه، سازمان برنامه و بودجه کشور.
۳. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۶/۰۱/۱۶.
۴. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مصوب ۱۳۹۶/۰۱/۱۶.
۵. کمار، حمید (۱۴۰۰). بودجه فرهنگی ایران، کم، متوسط یا زیاد؟. روزنامه ایران. ۲۷(۷۷۹۳).
6. Government Expenditure on Cultural, Broadcasting and Publishing Services (2022). Eurostat. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_cultural,_broadcasting_and_publishing_services&oldid=556437#Highest_share_of_expenditure_on_cultural_services_in_Hungary

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir